

Szakmai beszámoló a Huncastle 2020: Váraink és Kastélyaink a Nemzeti Összetartozás Évében konferencia tapasztalatairól

Az Edutus Egyetem által megszervezett Huncastle 2020 – Várak és kastélyok a Nemzeti Összetartozás Évében című online konferencia kiváló alkalmat teremtett a tudomány és szakma gyakorlati képviselőinek találkozására. Az online rendezvénynek köszönhetően többek között lehetőség nyílt a vár- és kastélyturizmus aktuális trendjeinek megismerésére, valamint a „legjobb gyakorlatok” vizsgálatára.

Az aktuális trendek összefoglalásakor először azt a ténytet kell megemlítenünk, hogy a vár- és kastélyturizmus fejlesztése építi a térség identitását és gazdagítja kulturális kínálatát. Napjainkban egyre több turisztikai kínálatban jelennek meg komplex, az aktivitást, gyakran a túrázást előtérbe helyező tevékenységek mellett velük könnyen kombinálható, a kultúra és történelem megismerését ösztönző programok, mint például egy vár illetve kastély látogatása.

A Huncastle 2020 konferencián résztvevők megtudhatták, hogy ma már egy várnak vagy kastélynak sokkal többet kell nyújtani, mint egy rendezvényhelyszín vagy szálláshely. A turizmus piacán tapasztalható versenyben hosszútávon csak a megfelelően átgondolt, egyedi és piacképes termékpalettával rendelkező váraink és kastélyaink lehetnek gazdaságilag életképesek, illetve sikeresek. A társadalmi fenntarthatóságot is erősíti az a jól megfigyelhető trend, hogy a helyi lakosságot is egyre több vár és kastély igyekszik megszólítani, mivel a helyi társadalom életének a részévé szeretnének válni. A gyöngyösi Mátra Múzeumnak is teret adó Orczy-kastély több évtizedes tervezett fejlesztéseknek köszönhetően a városi társadalmi élet központjává nőtte ki magát, vonzó rendezvényhelyszínt biztosítva a városbáznak is. A létesítmény sikerének kulcsa az egyedi termékmix, amit folyamatosan bővítettek: 2007. május 15-én megnyílt a felújított kastély, benne a helytörténeti, vadászattörténeti és ásványtani kiállításokkal.

Az örökségek turisztikai hasznosításának egyik lehetséges módszere a családnév márkává fejlesztése, ami megteremtheti az összetartozó örökségelemek egységes kommunikációját. A Fesztetics-örökségre épülő sokszínű termékelemek, köztük a kiállítások, rendezvények, tematikus útvonalak, helyi termékek és a csomagajánlatok egységes „brandként” történő megjelenítésének folyamatát Dr. Köbli Ádám, egyetemünk főiskolai docense ismertette meg a konferencia résztvevőivel.

A marosugrai Haller kastélyszálló a lokális gazdaságélénkítésen kívül (munkahelyteremtés, céges rendezvények szervezése és wellness-központ) a helyi lakosság életszínvonalának növeléséhez is hozzájárul. A rendezvényeket tekintve Dr. Kulcsár László professzor kutatásai rávilágítottak arra a tendenciára, hogy a szabadtéri kulturális események egy nagyobb teret kaptak, tehát a „magasabb színvonalat képviselő kulturális, művészeti fesztiválok is kivonultak a szabadba”. A tradicionális kulturális rendezvényeket egyre inkább felváltja az úgynevezett „kreatív” turisztikai rendezvények sorozata, amelyekben a látogató nem csak szemlélője, rácsodálkozója a kulturális eseményeknek, fesztiváloknak, hanem azok lehetőséget kínálnak arra, hogy a látogatók aktívan részt vegyenek a fesztivál programjában.

A kastélyok egy része egy nagyon fontos történelmi-kulturális funkciót is visszanyert: a bölcskei Szent András Kastély kulturális és művészeti központként pozicionálta magát, közelebb hozva látogatóihoz a természetet és a művészeteket.

Dr. Fekete Albert professzor, a Szent István Egyetem, Tájépítészeti és Településtervezési Kar dékánja plenáris előadásában a történelmi kastélykertekben rejlő, eddig kiaknázatlan turisztikai lehetőségekkel ismertette meg a hallgatóságot.

Mindezek mellett a kastélykertek kinézetét és használatát is nagyon pontosan meg kell tervezni. A történelmi és művészeti vonzerő mellett a helyi termékek előállításában is úttörők lehetnek, amire egy nagyon egyszerű példa az ott termesztett gyümölcsök, valamint a belőlük készített további termékek értékesítése és vendéglátásban történő felhasználása.

A konferencián a Kárpát-medencei jó gyakorlatokat külön szekció keretén belül is vizsgálták. A konferencián jelenlevő Füleki Vármúzeum óriási szerepet játszik a magyarságtudat és a magyar kultúra megőrzésében Felvidéken. A grafikailag szerkesztett reklámanyag (plakátok, meghívók, bannerek, billboardok), a megjelentetett sajtóközlemények, az aktív direktmailing, a megújult honlap, a web 2.0 marketing és a figyelemfelhívóan megtervezett logó lényegesen hozzájárult a múzeum sikeréhez.

A kulturális turizmus meghatározó részét képező vár- és kastélyturizmusunkban egyre nagyobb hangsúlyt kap az online megjelenés, ezen belül a honlap megújítása és közösségi hálókön való aktív jelenlét. Dr. Béres-Virág Ágnes, egyetemünk adjunktusa Pest megyei várakra és kastélyokra vonatkozó kutatásaiból kiderült, hogy a nagyobb látogatottságú, illetve ismertségű attrakciók komolyabb online megjelenéssel rendelkeznek.

A hálózatosodás, mint turisztikai trend, a modern szakmai gondolkodású menedzsmenttel rendelkező várak és kastélyok esetében is nyomon követhető. A konferencia előadói közül csaknem minden vár- és kastélyüzemeltető tagja valamilyen szakmai szervezetnek illetve klaszternek. Ha nem áll rendelkezésre megfelelő hálózat, létre is lehet hozni és kiépíteni egy szakmai érdekvédelmi szervezetet: A Füleki Vármúzeum nevéhez például egy felvidéki várklaszter létrehozása is köthető, emellett tagja a Szlovákiai Múzeumok Szövetségének és a Szlovákiai Információs Központok Szövetségének is.

Az egyedi, mégis autentikus történetek segítségével számos vár és kastély esetében megindult az aktív márkaépítés. A konferencián részt vett, folyamatosan növekvő látogatószámú várak és kastélyok sikeréhez az a filozófia is jelentősen hozzájárul, miszerint az attraktivitás soha nem mehet a szakma és a minőség rovására.

A rendezvényen a történész szakma is képviseltette magát, aminek a legfontosabb üzenetét úgy foglalhatjuk össze, hogy amennyire lehetséges, meg kell őrizni váraink és kastélyaink autentikus állapotát, miliójét, ami nem zárja ki a digitális és okos technológiák alkalmazását. Ha a márkaépítéshez nélkülözhetetlen történetek nem fiktív „sztorik”, hanem ténylegesen a vár vagy kastély történetéhez köthetők, jobb eséllyel teremthetünk egy hiteles, a potenciális látogatók számára is vonzó márkát. Ehhez az autentikus márkaépítéshez nélkülözhetetlen az olyan régészek munkája, mint Dr. Szabó Ádám, a Magyar Nemzeti Múzeum munkatársa, aki a pannóniai római erődítményeket kutatja.

A váraknak és a kastélyoknak azonban nem csak a régmúlt, hanem a XX. század viszontagságos történet és a magyarság elmúlt századi megpróbáltatásait is közvetíteni kell a látogatóknak. A résztvevők a „Történelem és turizmus” szekcióban meghallgathatták a TITE elnöke, Dr. Galambos István előadását a keszthelyi kastély szovjet megszállás utáni sorsáról. Szintén a történelmi szekcióban üdvözölhattük Vargha Mihályt, a Székely Nemzeti Múzeum igazgatóját, és Sepsiszéki Nagy Balázs néprajzkutatót is, de a történelmi összefüggések a konferencia szinte valamennyi előadásában megjelentek, bizonyítva, hogy határon inneni és túli váraink és kastélyaink a múlt alapos kutatása és ismerete, valamint a nemzeti értékek megőrzése nélkül nem lehetnek sikeresek a turizmus piacán.

Az „élő vár” koncepció létjogosultságát olyan az örökségturizmusban megfigyelhető keresleti trendek is megerősítik, mint a tapasztalt, jól tájékozott turisták számának növekedése, vagy az adott desztináción történő tartózkodási idő lerövidülése, amiből adódik a viszonylag rövid időn belül, többféle és intenzív élmények keresése a vár- és kastélylátogatók részéről.

A vár- és kastélyturizmusra jellemző turisztikai igények közül kiemelkedik az örökségek eredeti módon, stílusban történő helyre-, visszaállítása lehetővé téve az élményszerű, interaktív időutazást az elmúlt korokba. Váraink és kastélyaink a XXI. század turisztikai igényeinek megfelelő korszerűsítése egy projekt keretén belül csak elvétve valósítható meg, ezért a Kárpát-medence vár- és kastélyturizmusára jellemző trendként határozhatjuk meg az egymásra épülő, folyamatos fejlesztéseket is, amelyekhez a Nemzeti Várprogram és a Nemzeti Kastélyprogram mellett olyan kormányzati esernyőprogramok is hozzájárulnak, mint a Kisfaludy 2030.

Szintén a vár- és kastélyturizmusra jellemző egy új, sajátos tendencia, amit Dr. Wirth Gábor, egyetemünk főiskolai docense ismertetett a Huncastle 2020 közönségével: A nem történelmi, de történelmi korokat idéző épületek és makettek is növekvő népszerűségnek örvendenek, emellett szolgálhatják a már romos állapotban lévő, vagy elpusztult történelmi épületeink megismertetését az utókorral, de ha meglévő nevezetességről van szó, akár az eredeti építmény felkeresésére is ösztönözhetik a látogatókat.

A Huncastle 2020 online konferencia technikai lebonyolításában külön köszönetet mondunk Fabi János informatikus kollégának.

A konferencia tudományos és gyakorlati eredményei az Edutus Egyetem által kiadásra kerülő Huncastle III. tanulmánykötetben kerülnek összegzésre. A kiadvány a lehető legszélesebb körű megismertetése a kutatók, oktatók, gyakorlati szakemberek és a településfejlesztésben tevékenykedők munkájának támogatása mellett a következő években megrendezésre kerülő kulturális, ezen belül vár- és kastélyturizmussal foglalkozó konferenciáknak is fontos kiindulópontját, alapját teremti meg.

A konferencia sikerét az a tény is hűen tükrözi, hogy a turizmus.com, a vaskarika.hu és a tite.hu portálokon is megjelent róla egy tudósítás, amelyek az alábbi linkeken érhetők el:

<https://turizmus.com/szabalyozas-oroszagmarketing/megujulo-varak-es-kastelyok-hataron-innen-es-tul-1172721>

<http://vaskarika.hu/hirek/reszletek/19724/>

<http://tite.hu/index.php/hireink>

Terveink és reményeink szerint eredményes együttműködésünket valamennyi kedves vendégünkkel, előadóinkkal a jövőben is folytathatjuk.

Budapest, 2020.12.10.

Dr. Wirth Gábor
Főiskolai docens
Edutus Egyetem